

16.01.2023

POL-2022-162089

Eduskunnan hallintovaliokunta
hav@eduskunta.fi

Viite: Hallintovaliokunnan lausuntopyyntö 4.1.2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi poliisilain muuttamisesta (HE 275/2022 vp)

Hallintovaliokunta on pyytänyt Helsingin poliisilaitokselta asiantuntijalauseuntoa hallituksen esityksestä 275/2022 vp eduskunnalle laeiksi poliisilain muuttamisesta.

1 Poliisilain 4 luvun 3 § (ei sisälly hallituksen esitykseen)

Poliisilain 4 luvun 3 §:n mukaan polisilla on päälylystään kuuluvan poliisimiehen pyynnöstä oikeus saada rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi tarvittavia tietoja yhteisön jäsentä, tilintarkastajaa, toimitusjohtajaa, hallituksen jäsentä tai työntekijää velvoittavan yritys-, pankki- tai vakuutus salaisuuden estämättä. Poliisilla on sama oikeus saada 6 luvussa tarkoitettussa poliisitutkinnassa tarvittavia tietoja, jos tärkeä yleinen tai yksityinen etu sitä vaatii.

Tiedonsaantioikeus on rajattu koskemaan rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi tarvittavia tietoja. Säännös ei anna poliisille oikeutta saada esimerkiksi rangaistuksen täytäntöön panemisen vuoksi etsintäkuulutetun henkilön tavoittamiseksi tarpeellisia tietoja hänen pankkitilinsä tai -korttinsa käyttämisestä taikka yksityisen yrityksen valvontakameroiden tallenteista.

Tämän vuoksi esitetään poliisilain 4 luvun 3 §:n mukaista tiedonsaantioikeutta laajennettavaksi siten, että

- tiedonsaantioikeus koskisi poliisilain 4 luvun 2 §:n tapaan poliisille kuuluvan tehtävän suorittamiseksi tarpeellisia tietoja, tai että
- tiedonsaantioikeuden piiriin lisättäisiin oikeus saada poliisilain 2 luvun 3 §:ssä tarkoitettun etsintäkuulutetun tavoittamiseksi tarvittavia tietoja.

Ehdotuksensa perusteluiden osalta viitataan 30.8.2019 Poliisihallitukselle tekemäänsä aloitteeseen (POL-2019-45996) poliisilain 4 luvun 3 §:n muuttamiseksi. Muutos selkeyttäisi säännökseen liittyviä tulkintaepäselvyyksiä ja tehostaisi poliisin tiedonsaantioikeutta yksityiseltä yhteisöltä.

Ehdotettu toimivaltuuden laajennus olisi vaikutuksiltaan lievempi kuin pakokeinolain 10 luvun 8 §:ssä poliisilla säädetty oikeus saada telepäätelaitteen sijaintia koskevat tiedot ehdottomaan vankeusrangaistukseen tuomitun tavoittamiseksi.

2 Telekuuntelu rikoksen estämiseksi (ei sisälly hallituksen esitykseen)

Poliisilain 5 luvun 5 §: 1 momentissa määritellään telekuuntelun käsite. Säännöksen toisessa momentissa poliisille annetaan oikeus telekuunteluun valtion turvallisuutta uhkaavien ja terrorismirikosten estämiseksi.

Pykälän kolmannen momentin mukaan poliisille voidaan lisäksi antaa lupa telekuunteluun, jos se on välttämätöntä henkeä tai terveyttä välittömästi uhkaavan vakavan vaaran torjumiseksi. Lain esitöiden mukaan momentti koskee niin sanottuja ”rynnäkkötilanteita”.

Hallituksen esitys eduskunnalle poliisilain muuttamiseksi koskee ainoastaan poliisilain 5 luvun 5 §: 1 momenttia ja siinä esitetyn telekuuntelun määritelmän muuttamista. Telekuuntelun edellytyksiä ei ole ehdotettu muutettavaksi.

Helsingin poliisilaitoksella on ollut tutkittavana useita henkeen ja terveyteen kohdistuneita rikoksia, joissa rikoksista epäiltynä ovat olleet katujengeiksi tunnistetut ryhmät. Useassa tapauksessa epäiltyä tekoa on edeltänyt sosiaalisessa mediassa tapahtunut ivaaminen ja uhkaaminen. Osassa tapauksissa materiaalia on ollut paljon ja pitkältä ajalta. Tieto on luonteeltaan kuitenkin sellaista, joka ei välttämättä täytä pakkokeinolain syytä epäillä tunnusmerkistön täyttymistä ja mahdollista telekuuntelun aloittamista heti rikospurusteisesti. Materiaalista ei myöskään sellaisenaan ole mahdollista tunnistaa suoraan henkeen ja terveyteen kohdistuneen rikoksen varsinaista tekijää etukäteen. Poliisilain nojalla suoritettavan telekuuntelun avulla olisi suurempi mahdollisuus estää todennäköisiä väkivaltaisia yhteenottoja eri ryhmittymien kesken, jos rikoksentekoon viittaavaa tietoa on paljon saatavissa etukäteen ja telekuuntelu olisi näin ollen perusteltua.

Poliisilain 5 luvun 5 §:n kolmatta momenttia tulisivikin muuttaa siten, että siitä poistetaan uhkaavan vakavan vaaran **välittömyyttä** koskeva vaatimus, jolloin toimivaltuus antaisi poliisille tosiasiallisen mahdollisuuden estää ennalta jo valmistelutoimet, jotka tähtäävät törkeään henkeen tai terveyteen kohdistuneen rikoksen tekemiseen. Telekuuntelun edellytysten muutoksella olisi mahdollista vaikuttaa ajankohtaiseen ilmiöön, joka on tunnistettu laajasti koko yhteiskunnassa.

Rikostarkastaja

Kimmo Sainio

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 16.01.2023 klo 10:04. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaa-mosta.

Tiedoksi

Poliisikomentaja Lasse Aapio